

## KODIFIKÁCIA PRÁVA LATINSKEJ CIRKVI<sup>1</sup>

MGR. VOJTECH VLADÁR, PHD.  
TRNAVSKÁ UNIVERZITA V TRNAVE  
PRÁVNICKÁ FAKULTA  
KATEDRA RÍMSKEHO A CIRKEVNÉHO PRÁVA

### Abstrakt

Obdobie kodifikovaného práva sa začína v kánonickom práve prijatím prvého Kódexu kánonického práva v roku 1917. Od vzniku cirkevného práva v 1. storočí po Kr. prakticky až do tohto času pretrvával právny systém katolíckej cirkvi v nekodifikovanej podobe. Prostredníctvom kodifikácie sledoval najvyšší cirkevný zákonodarca najmä zozbieranie roztrúsených noriem z rôznych súkromných či úradných zbierok a ich nové vyjadrenie v logickom usporiadaní a v stručných kánonoch jedného uceleného zákonného textu. Hlavným cieľom tohto článku je poukázať na samotný proces kodifikácie kánonického práva Latinskej cirkvi v duchu odkazu Prvého vatikánskeho koncilu, ktorý napokon našiel svoje vyjadrenie v prvom Kódexe kánonického práva z roku 1917.

**VLADÁR, Vojtech: Kodifikácia práva Latinskej cirkvi.** HISTORIA ET THEORIA IURIS, roč. 1, 2009, č. 2, s. 92 – 106.

### Úvod

Hlavný normatívny text platného kánonického práva Latinskej cirkvi (teda cirkvi západného obradu alebo rímskokatolíckej cirkvi) dnes predstavuje Kódex kánonického práva (*Codex Iuris Canonici*) z roku 1983, promulgovaný pápežom Jánom Pavlom II. (1978 – 2005) apoštolskou konštitúciou *Sacrae Disciplinae Leges* dňa 25. januára 1983.<sup>2</sup> V súčasnosti platný Kódex však nepredstavuje prvé ucelené kodifikačné dielo v dejinách západného cirkevného práva. V jeho prípade ide totiž v poradí až o druhý kódex, ktorý v podstate predstavuje len prepracovanú a revidovanú verziu prvého Kódexu kánonického práva z roku 1917 v duchu dokumentov a záverov Druhého vatikánskeho koncilu (1962 – 1965). Najmä o procese prípravy prvého Kó-

---

<sup>1</sup> Tento príspevok je výstupom z vedeckého projektu VEGA s názvom „*Významné pramene stredovekého práva a ich prínos pre súčasnosť*“, registrovaného pod číslom 1/0576/08.

<sup>2</sup> Účinnosť nadobudol tento Kódex 27. novembra 1983. Právo východných katolíckych cirkví *sui iuris* bolo kodifikované na univerzálnej úrovni v Kódexe kánonov východných cirkví (*Codex Canonum Ecclesiarum Orientalium*). Východný Kódex bol promulgovaný (podobne ako západný) pápežom Jánom Pavlom II., a to apoštolskou konštitúciou *Sacri Canones* dňa 18. októbra 1990. Účinnosť nadobudol 1. októbra 1991.

dexu kánonického práva tak môžeme hovoriť ako o skutočnej kodifikácii kánonického práva vo všetkých aspektoch, ku ktorým sa tento pojem viaže. Aj z tohto dôvodu nová etapa známa pod označením „**obdobie kodifikovaného práva**“ (*ius codificatum*), ktorá trvá v cirkevnom práve prakticky dodnes, nachádza svoj začiatok v roku 1917. Do tohto času pretrvávalo kánonické právo v nekodifikovanej podobe a jeho normy boli roztrúsené vo viacerých zbierkach, z ktorých najdôležitejšou bola povahou súkromná kompilácia Korpusu kánonického práva (*Corpus Iuris Canonici*).<sup>3</sup> Až po takmer devätnástich storočiach cirkevnoprávneho vývoja tak napokon našlo kánonické právo svoje vyjadrenie v kodifikovanej podobe.

### Kódex kánonického práva z roku 1917

Pred prijatím prvého Kódexu kánonického práva bolo zaznamenaných niekoľko pokusov o vydanie všeobecných úradných zbierok cirkevného práva, všetko však zostalo iba pri pokusoch. Požiadavky na vydanie ucelenej zbierky kánonického práva, či na vykonanie komplexnej kodifikácie tohto právneho systému sa objavili už na Tridentskom koncile (1545 – 1563). Tieto snahy sa však nedokonale prejavili jedine v tzv. „rímskom vydaní“ zbierky Korpus kánonického práva pápeža Gregora XIII. (1572 – 1585) z roku 1582.<sup>4</sup> Mnohé cirkevnoprávne predpisy, ktoré neboli v tejto zbierke obsiahnuté, alebo boli vydané neskôr tak zostali **veľmi neprehľadné**.<sup>5</sup> Vybrané pápežské buly a breve boli postupom času pridávané do jednotlivých vydaní Korpusu kánonického práva, čo však situáciu v cirkevnom práve vôbec neriešilo. Aj keď boli na Tridentskom koncile prijaté určité závery ohľadom jasnejšieho vymedzenia kánonického práva, tieto uznesenia napokon nenašli svoje vyjadrenie v kodifikačnej činnosti najvyššej cirkevnej zákonodarnej autority.

<sup>3</sup> Korpus kánonického práva pozostával z piatich zbierok. Konkrétne išlo o Graciánov dekrét (*Decretum Gratiani*) približne z roku 1140, *Liber Extra* pápeža Gregora IX. z roku 1234, *Liber Sextus* pápeža Bonifáča VIII. z roku 1298, Klementíny (*Clementinae Constitutiones*) pápeža Klementa V. z roku 1313 a Extravaganty Jána Chappuiseho približne z roku 1500. Ak by sme nebrali do úvahy prvú časť Bulária Benedikta XIV. (1740 – 1758) a Akty Apoštolskej Stolicy, ktoré vychádzali od roku 1909 ako oficiálna zbierka, poslednou úradnou (aj keď nevýlučnou) zbierkou boli Klementíny pápeža Klementa V.

<sup>4</sup> Porovnaj PEJŠKA, J.: *Cirkevní právo I. (Ústavní právo církevní)*. Semily: Nákladem vlastním, 1932, s. 31.

<sup>5</sup> Podľa kardinála Pietra Gasparriho († 1934) kánonické právo v tom období nemohlo byť definované ináč, než Titus Livius († 17 po Kr.) nazval svojho času právo rímske, teda ako „*nesmiernu hromadu zákonov nakopených bez ladu a skladu*“ (kn. III., hl. 34). Porovnaj Predhovor ku Kódexu kánonického práva z roku 1917 od Pietra Gasparriho.

Ešte dôraznejšie a jasnejšie požiadavky na kodifikáciu všeobecného (univerzálného) kánonického práva boli vznesené na Prvom vatikánskom koncile (1869 – 1870), ktorý bol zvolaný po vyše troch storočiach ako ďalší všeobecný (ekumenický) koncil v poradí. Tento snem však bol prerušený z dôvodu obsadenia pápežského štátu piemontskými vojskami v dôsledku prusko-francúzskej vojny a už sa v ňom nepokračovalo.<sup>6</sup> Po tomto koncile však už nebolo možné ďalej volania po kodifikácii tlmiť, keďže biskupi výslovne požadovali, aby „... kánonické právo bolo upravené a vhodnejšie usporiadané po vzore moderných štátov“.<sup>7</sup> Dôraz mal byť kladený hlavne na skutočnosť, aby novoupravený zákonník bol vyjadrený v stručných vetách.<sup>8</sup>

## 1. Prípravné práce od Prvého vatikánskeho koncilu

Už od Tridentského koncilu, avšak ešte výraznejšie od Prvého vatikánskeho koncilu, bolo možné sledovať snahy niektorých pápežov, ktoré by sme mohli označiť aj za prípravu na očakávanú budúcu kodifikáciu kánonického práva. Aj keď v tomto období nevznikla nijaká úradná zbierka, bolo počas nej vydaných veľké množstvo pápežských dekretálií a konštitúcií, ktoré ako by boli predzvesťou samotnej kodifikácie. Väčšina kánonistov považuje za **začiatok kodifikácie** vydanie apoštolskej konštitúcie *Apostolicae Sedis Moderationi* pápežom Píom IX. (1846 – 1878) dňa 12. októbra 1868, ktorá predstavovala dokončenie čiastočnej kodifikácie trestného práva.<sup>9</sup> V roku 1880 bol upravený proces v trestných a disciplinárnych záležitostiach duchovných. Nasledovala unifikácia noriem ohľadom cenzúry, a to apoštolskou konštitúciou Leva XIII. (1878 – 1903) *Officiorum ac Munerum* z 25. januára 1897. Konštitúcia Pia X. (1903 – 1914) *Vacante Sede Apostolica* z 25. decembra 1904 priniesla zase úpravu voľby rímskeho biskupa. Prameňom úpravy man-

<sup>6</sup> Neurčitý stav ohľadom pápežského štátu sa napokon vyjasnil až po 59 rokoch, uzavretím Lateránskych zmlúv dňa 11. februára 1929. Porovnaj VRANA, V.: *Dějiny církevního práva*. Košice : Univerzita P. J. Šafárika, 1992, s. 54.

<sup>7</sup> Biskupi mali v tomto prípade na mysli moderné občianskoprávne kodifikácie ako francúzsky *Code Civile* z roku 1804, rakúsky ABGB z roku 1811, a najmä nemecký *Bürgerliches Gesetzbuch* z roku 1896. Porovnaj HRDINA, A.: *Kánonické právo*. Praha : EUROLEX BOHEMIA, 2002, s. 53. Niektorí biskupi však považovali za dostatočné pre účely reformy v kánonickom práve vykonať revíziu zbierky *Corpus Iuris Canonici*. Porovnaj GEROSA, L.: *Právo Cirkvi*. Prešov : Petra, 2005, s. 62.

<sup>8</sup> PEJŠKA, J.: *Církevní právo I. (Ústavní právo církevní)*. Semily : Nákladem vlastním, 1932, s. 33.

<sup>9</sup> Týkala sa najmä kánonických „samočinných“ trestov (*latae sententiae*). Porovnaj MICHAL, J.: *Dějiny pramenů poznání kánonického práva s přihlédnutím k dějinám práva římského*. Praha : Ústřední církevní nakladatelství, 1967, s. 82.

želského práva sa stal 2. augusta 1907 dekrét *Ne Temere*, ktorý sa týkal hlavne formy zásnub a manželstva.<sup>10</sup>

Počas pontifikátu vyššie spomenutých troch pápežov bolo prijatých množstvo ďalších pápežských normatívnych právnych aktov, ktoré sa spolu s ideami Prvého vatikánskeho koncilu v konečnom dôsledku najvýraznejšie pričínili o výslednú podobu prvého Kódexu kánonického práva. Niektorí autori dokonca vidia v rozsiahlom zákonodarstve týchto pápežov priamo **čiasťkovú kodifikáciu kánonického práva**.<sup>11</sup> Obdobie príprav tohto zákonníka bolo však poznačené najmä krízou modernizmu a prípravou prvej svetovej vojny. Po takmer dvojtisícročnej dobe tak musela cirkev aj naďalej zostať verná svojmu poslaniu, oslobodiť sa od zbytočných pút a očistiť sa od bludov. A práve z minulosti katolíckej cirkvi sa v tomto období opäť vynárali konštantné prvky kánonického práva, ktoré naznačovali i nové cesty pre jej budúcnosť.<sup>12</sup>

## 2. Kodifikačné práce a promulgácia Kódexu

Na začiatku 20. storočia volali najmä odborníci na kánonické právo čím ďalej, tým viac po novom, modernom, jednotnom, výlučnom a úradnom zákonníku, ktorý by zodpovedal duchu modernej doby. Toto volanie intenzívne počúval aj pápež Pius X. (1903 – 1914), ktorý napokon začiatkom marca 1904 zvolal kardinálov pracujúcich pri Rímskej kúrii, aby vyjadrili svoj postoj k tejto veľkej veci. Po vypočutí kladných stanovísk pápež dňa 19. marca 1904 prostredníctvom *motu proprio* **Arduum Sane Munus** (*De Ecclesiae Legibus in Unum Redigendis*) napokon konečne odštartoval kodifikačné práce.<sup>13</sup> Prostredníctvom tohto aktu ustanovil pápež zbor kardinálov, z ktorých vytvoril zvláštnu komisiu s pomocným kolégiom konzultorov na vypracovanie pracovného plánu.<sup>14</sup> Na čele celej kodifikačnej komisie bol ustanovený ako

<sup>10</sup> Porovnaj KASAN, J.: *Prameny cirkevního práva (Dějinný vývoj)*. Praha : Katedra historicko-právní na Římskokatolické Cyrilometodějské bohoslovecké fakultě, 1952, s. 41.

<sup>11</sup> Porovnaj MRKÝVKA, P. – VESELÁ, R.: *Vybrané otázky z dějin kanonického práva*. Brno: Masarykova univerzita, 1992, s. 48.

<sup>12</sup> Porovnaj FILO, V.: *Kánonické právo (Úvod a prvá kniha)*. Bratislava : Rímskokatolícka bohoslovecká fakulta UK, 1997, s. 28.

<sup>13</sup> KRAJČI, J.: *Historické pramene a všeobecné normy cirkevního práva*. Banská Bystrica : UMB PF, 1997, s. 12.

<sup>14</sup> Tí boli volení ako kardinálskym zborom, tak aj jednotlivými biskupmi. Tento poradný zbor napokon pápež z dôvodu rýchlejšieho postupu prác rozdelil ešte do dvoch skupín, na ktorých čele stáli vedľa kardinála Gasparriho kardinál Gaetano de Lai (†1928) a sekretári Eugenio Pacelli (†1958) a Adam Stefan Sapieha (†1951). Porovnaj MICHAL, J.: *Dějiny pramenů poznání kanonického práva s přihlédnutím k dějinám práva římského*. Praha : Ústřední církevní nakladatelství, 1967, s. 85.

zapisovateľ titulárny ceasarejský arcibiskup, tajomník Posvätnej kongregácie pre mimoriadne cirkevné záležitosti, neskorší kardinál a vynikajúci právnik<sup>15</sup> **Pietro Gasparri** († 1934). Ten ju napokon viedol trinásť rokov a na záver tiež vykonal poslednú jednotiacu revíziu Kódexu.<sup>16</sup> Komisia bola zložená z kardinálov, biskupov, rehoľníkov, právnikov, teológov, konzultorov a mnohých ďalších *collaboratores* z celého sveta.<sup>17</sup> Pápež Pius X. si totiž výslovne prial, aby sa na príprave nového Kódexu podieľal svetový episkopát.

Kodifikačné práce sa začali 13. novembra 1904. Pre bližšie účely kodifikačných prác bol vydaný zvláštny zákon (označovaný ako pracovný plán), ktorý detailne stanovil spôsoby práce, najmä s ohľadom na spracovávanie noriem staršieho práva. Tento zákon tiež vo svojom šiestom bode stanovil, že má byť používaný jedine **latinský jazyk**, a to pokiaľ možno podľa dôstojnej vznešenosti posvätných zákonov, ktoré „... tak šťastne našli výraz v práve rímskom“.<sup>18</sup> Jednotlivé časti Kódexu spracovávali obyčajne dvaja poradcovia,<sup>19</sup> ktorí svoje návrhy predkladali poradným zborom, ktoré ich následne prednávali, upravovali a potom ďalej postupovali komisii, v ktorej sa opäť o týchto návrhoch diskutovalo, až kým jej členovia neprišli k spoločnému jednomyselnému záveru. Tie časti návrhov, ktoré boli úplne schválené, boli predložené zvláštnej komisii kardinálskeho zboru, kde boli upravované do konečnej podoby nekonečným predčítaním a upravovaním.<sup>20</sup> Návrhy, ktoré

<sup>15</sup> Bol doktorom obojeho práva na univerzite v Paríži, kde v rokoch 1880 – 1901 pôsobil ako profesor cirkevného práva na *L'Institut Catholique*. Porovnaj KAŠNÝ, J.: Metoda v kanonickém právu. In *Revue církevního práva* 1/07, Praha : Společnost pro církevní právo, s. 18.

<sup>16</sup> Porovnaj BUŠEK, V.: *Učebnice dějin práva církevního I*. Praha : Všešrd, 1946, s. 103.

<sup>17</sup> Porovnaj KRAJČI, J.: *Historické pramene a všeobecné normy církevního práva*. Banská Bystrica : UMB PF, 1997, s. 12. Mená najdôležitejších osôb, ktoré sa podieľali na príprave tohto zákonníka, sú uvedené priamo v promulgačnej apoštolskej konštitúcii *Providentissima Mater Ecclesia* i v Predhovore ku Kódexu kánonického práva z roku 1917 od Pietra Gasparriho. Porovnaj PEJŠKA, J.: *Církevní právo I. (Ústavní právo církevní)*. Semily : Nákladem vlastním, 1932, s. 34.

<sup>18</sup> Porovnaj Predhovor ku Kódexu kánonického práva z roku 1917 od Pietra Gasparriho.

<sup>19</sup> Niekedy i traja či štyria, podľa dôležitosti veci s tým, že jeden nepoznal meno druhého alebo ďalších, ktorí pracovali na tej istej veci. Všetkým bolo uložené zachovávať tajomstvo podľa pápežského príkazu a mali tiež určený deň, do ktorého mali kardinálovi Gasparrimu odovzdať svoj posudok. Porovnaj Predhovor ku Kódexu kánonického práva od roku 1917 od Pietra Gasparriho.

<sup>20</sup> Pietro Gasparri priamo píše, že v novom Kódexe sa nenachádza nič, čo by nebolo štyri- alebo päťkrát prebrané, ba niekedy i desať- či dvanásťkrát, pokiaľ sa vyskytla nejaká ťažšia otázka. Ak chýbal pri konečnej úprave niektorého kánonu spoločný súhlas, bol upravený podľa mienky väčšiny alebo podľa predpisu platného práva, avšak s prihliadnutím na názor buď menšiny, alebo na názor odchylný od

komisiou prešli, boli napokon predkladané na potvrdenie priamo pápežovi. Schéma bola po pripomienkovaní svetovým episkopátom<sup>21</sup> dokončená v roku 1914, avšak smrť Pia X. dňa 20. augusta 1914 a vypuknutie prvej svetovej vojny zabránili promulgácii Kódexu.<sup>22</sup>

Práce na zákonníku napriek týmto udalostiam, na výslovné prianie novozvoleného pápeža Benedikta XV. (1914 – 1922), pokračovali a v júli 1916 boli napokon ukončené. Text nového Kódexu bol vytlačený a pripravený na promulgáciu. Dňa 4. decembra 1916 tak pápež v konzistóriu oficiálne oznámil ukončenie prác. Na Turíce 27. mája 1917 bol nový Kódex kánonického práva apoštolskou konštitúciou *Providentissima Mater Ecclesia* promulgovaný a účinnosť nadobudol na Turíce ďalšieho roka, teda 19. mája 1918.<sup>23</sup>

platného práva. Porovnaj Predhovor ku Kódexu kánonického práva z roku 1917 od Pietra Gasparriho.

<sup>21</sup> K vyjadreniam a celkovej spolupráci pápež Pius X. vyzval celý episkopát už listom *Pergratum mihi* zo dňa 25. marca 1904, ktorý bol adresovaný všetkým metropolitom. Tí sa mali vyjadriť spolu so svojimi sufragánmi do štyroch mesiacov od zaslania tohto listu ku kodifikácii. Okrem toho pápež vyzval biskupov, aby podľa národností po spoločnej úvahe poslali do kolégia konzultorov každý jedného alebo dvoch odborníkov na teológiu a kánonické právo, alebo aby označili Svätej stolici učenca, ktorému bude povolený písomný styk s kodifikačnou komisiou. Rovnako tiež katolícke univerzity a najvyšší hodnostári rehoľných spoločenstiev boli vyzvaní, aby podali svoje návrhy. Pápež taktiež stanovil, aby cirkevné alebo rehoľné ústavy zo svojich knižníc a archívov bezodkladne dodali prípadne žiadané knihy, pričom dokonca z dôvodu tejto záležitosti boli pápežskou mocou tieto knihy oslobodené od akýchkoľvek interdiktov alebo cenzúr. Začiatkom roku 1912 boli kodifikačné práce už tak ďaleko, že 20. marca toho roku, spolu s listom *De mandato*, boli pracovné výtlačky rozoslané biskupom a všetkým svetským i rehoľným prelátom oprávneným na účasť na všeobecnom sneme. Tí boli vyzvaní, aby prejavili svoj úsudok a navrhli prípadné zmeny textu. Porovnaj PEJŠKA, J.: *Cirkevní právo I. (Ústavní právo církevní)*. Semily : Nákladem vlastním, 1932, s. 35. Na základe týchto posudkov komisia kardinálov návrh znovu prediskutovala a posudzovala. Keď bolo zrejmé, že kvôli smrti Pia X. nie je promulgácia nového Kódexu podľa plánu (29. júna 1915) možná, tento potvrdený návrh bol ešte raz zaslaný kardinálom a prelátom pápežskej kúrie, od ktorých dostala komisia ďalšie vyjadrenia. Poslednú redakciu Kódexu napokon zostavila komisia kardinálov, pričom najdôležitejšiu úlohu tu zohral opäť kardinál Gasparri. Až táto posledná verzia bola napokon predložená pápežovi Benediktovi XV. na schválenie. Porovnaj MRKÝVKA, P. – VESELÁ, R.: *Vybrané otázky z dějin kanonického práva*. Brno : Masarykova univerzita, 1992, s. 49.

<sup>22</sup> HRDINA, A.: *Kanonické právo*. Praha : EUROLEX BOHEMIA, 2002, s. 53.

<sup>23</sup> Niektoré kánony však boli vyhlásené za záväzné skôr promulgačným dekrétom *Secretaria Status* z 20. augusta 1917. Pápež Benedikt XV. stanovil *vacatio legis* takmer na celý rok z dôvodu dôležitosti tohto zákonníka, a najmä kvôli možnosti oboznámiť sa s ním všetkými veriacimi. Porovnaj PEJŠKA, J.: *Cirkevní právo I.*

Jeho oficiálne vydanie vyšlo v *Acta Apostolicae Sedis* 28. júna 1917 a neskôr bolo o niektoré opravy doplnené 31. decembra 1917.<sup>24</sup> Nový zákonník bol hneď na to rozoslaný všetkým patriarchom, prímasom, arcibiskupom, biskupom a iným ordinárom, profesorom, ale tiež študentom katolíckych univerzít a seminárov. Prvý jednotný, všeobecný a výlučný, moderne spracovaný zákonník katolíckej cirkvi niesol názov ***Codex Iuris Canonici Pii X. Pontificis Maximi Iussu Digestus, Benedicti Papae XV. Auctoritate Promulgatus***<sup>25</sup> a predstavuje prvú úplnú kodifikáciu kánonického práva v dejinách Latinkej cirkvi.<sup>26</sup>

Kódex ponechal v platnosti:

- východné cirkevné právo (kán. 1);<sup>27</sup>
- liturgické predpisy (kán. 2);<sup>28</sup>

(*Ústavní právo církevní*). Semily: Nákladem vlastním, 1932, s. 35. V promulgačnej konštitúcii sa priamo píše: „*Aby potom všeci, kterých sa to týka, sa mohli dobře oboznámit' s predpismi tohoto Kódexu skôr, než sa stanú účinnými, stanovíme a nariadujeme, aby ich záväznosť začínala až na Turíce roku nasledujúceho, a teda 19. mája 1918.*“ Porovnaj znenie apoštolskej konštitúcie *Providentissima Mater Ecclesie* pápeža Benedikta XV. z roku 1917.

<sup>24</sup> BUŠEK, V.: *Učebnice dějin práva církevního I.* Praha: Věšhrd, 1946, s. 103 – 104.

<sup>25</sup> Kódex kánonického práva, spracovaný z príkazu pápeža Pia X. a vyhlásený z authority pápeža Benedikta XV.

<sup>26</sup> Porovnaj HRDINA, A.: *Kánonické právo*. Praha: EUROLEX BOHEMIA, 2002, s. 53.

<sup>27</sup> Kódex platil výlučne pre Latinskú cirkev. Z tohto dôvodu príslušníkov východných cirkví sa týkali jeho predpisy jedine v prípade „... *quae ex ipsa rei natura etiam orientalem afficiunt*“ („... pokiaľ ide o záležitosti, ktoré sa svojou povahou vzťahujú taktiež na východnú cirkev“), alebo ak by vstupovali do právnych vzťahov s príslušníkom Latinkej cirkvi a patrili tak do pôsobnosti práva západnej cirkvi. Ak by napríklad východný katolík uzatváral manželstvo s príslušníkom Latinkej cirkvi, musel by dodržať kánonickú formu podľa Kódexu kánonického práva. Porovnaj kán. 1 CIC 1917. Pokiaľ išlo o právo prirodzené a pozitívne Božie, ktoré zákonník len deklaroval, v tom prípade mali byť týmito normami viazaní samozrejme aj príslušníci východných cirkví.

<sup>28</sup> Liturgické rubriky, pápežské konštitúcie a rozhodnutia príslušnej kongregácie týkajúce sa liturgie zostali naďalej v platnosti, pokiaľ Kódex výslovne niektoré cirkevné liturgické úkony neupravoval odlišne. Porovnaj MICHAL, J.: *Dějiny pramenů poznání kanonického práva s přihlédnutím k dějinám práva římského*. Praha: Ústřední církevní nakladatelství, 1967, s. 87. Priamo v Kódexe však nachádzame len veľmi málo zmien ohľadom liturgie, a ešte menej zmien a opráv dovtedy platných zákonov. Liturgické predpisy z tohto dôvodu bolo nutné čerpať z úradných liturgických spisov, najčastejšie z revidovaných *Breviarium Romanum* z roku 1568, *Missale Romanum* z roku 1570, *Martyrologium* z roku 1584, *Pontificale Romanum* z roku 1596 či *Rituale Romanum* z roku 1614. Za prameň liturgického práva bolo nevyhnutné považovať tiež *Decreta Authentica Sacrorum Rituum*

- všetky zmluvy (*conventiones*), uzavreté Apoštolskou stolicou (kán. 3);
- všetky nadobudnuté práva (*iura quaesita*), privilégiá a indulty, udelené Apoštolskou stolicou (kán. 4);
- opačné obyčaje, pokiaľ neboli výslovne zavrhnuté a sú najmenej storočné či platné od nepamäti, ak biskupi rozhodnú o ich trvaní (kán. 5).

Kódex však **zrušil**:

- všetky zákony všeobecné i partikulárne, ktoré mu odporujú, pokiaľ o partikulárnych zákonoch neustanovil ináč (kán. 6, 1),<sup>29</sup>
- všetky tresty, bez rozdielu ich povahy, o ktorých sa nezmieňuje (kán. 6, 5);
- všetky ostatné disciplinárne predpisy s výnimkou predpisov liturgických (kán. 2) a noriem Božieho práva prirodzeného i pozitívneho (kán. 6, 6);
- všetky opačné obyčaje, týmto Kódexom zavrhnuté ako *corruptela iuris* (kán. 5).

15. septembra 1917 pápež Benedikt XV. zriadil, z dôvodu potreby autentického výkladu možných nejasností v texte, prostredníctvom pápežského *motu proprio Cum Iuris Canonici Codicem Komisiu pre autentický výklad Kódexu* (*Commissio seu Consilium ad Codicis Canones Authentica Interpretandos*),<sup>30</sup> ktorej nálezy mali byť publikované v Aktoch Apoštolskej stoli-

---

*Congregationis*. (1898 – 1911). Aj obyčajové liturgické právo, ktoré bolo v rozpore s Kódexom (*contra legem*) požívalo jeho ochranu. Porovnaj PEJŠKA, J.: *Cirkevní právo I. (Ústavní právo církevní)*. Semily : Nákladem vlastním, 1932, s. 36.

<sup>29</sup> Napriek tomu, že tento Kódex sa stal zákonníkom výlučným a skutočne zrušil všetky univerzálne i partikulárne zákony, ktoré mu odporovali, staršie právo nebolo celkom zbavené významu ani pre úradnú prax, ani pre štúdium kánonického práva. Dôležitú úlohu staršie právo totiž zohrávalo v rámci interpretácie jednotlivých kánonov tohto Kódexu. Na základe zásady obsiahnutej v kán. 6, 4 („*In dubio num aliquod canonum praescriptum cum veteri iure discrepet, a veteri iure non est recedendum*“, t. j. „V pochybnosti, či sa niektorý predpis kánonu odchyľuje od staršieho práva, nesmie sa upustiť od staršieho práva“), ak by nový kánon opakoval len starší predpis, a to či už *ex integro*, alebo aspoň *ex parte*, bolo nevyhnutné brať zmysel zákona v rozmere interpretácie práva staršieho. Porovnaj PEJŠKA, J.: *Cirkevní právo I. (Ústavní právo církevní)*. Semily: Nákladem vlastním, 1932, s. 37 – 38. V pochybnostiach, či sa určitá časť kódexovej normy líšila od staršieho práva, Kódex ponechával v platnosti právo staršie. Porovnaj MICHAL, J.: *Dějiny pramenů poznání kanonického práva s přihlédnutím k dějinám práva římského*. Praha : Ústřední církevní nakladatelství, 1967, s. 87.

<sup>30</sup> Jej prvým predsedom sa stal kardinál Gasparri. Porovnaj KAŠNÝ, J.: Metoda v kanonickém právu. In *Revue církevního práva* 1/07, Praha: Společnost pro církevní právo, s. 18.

ce.<sup>31</sup> O používaní a výklade Kódexu na školách vydala zase pokyny Pápežská kongregácia pre záležitosti seminárov a univerzít (*Sacra Congregatio de Seminariis et Studiorum Universitatibus*) listom *Quum Novum Iuris Canonici* zo 7. augusta 1917.<sup>32</sup> Podmienky pre skúšky na dosiahnutie akademických titulov z kánonického práva stanovila tá istá kongregácia v dekréte *De Experimentis ad Gradus in Iure Canonico Assequendos* z 31. októbra 1918.<sup>33</sup>

### 3. Štruktúra a metodológia Kódexu

Text Kódexu kánonického práva začína prehľadným Indexom. Pokračuje Predhovorom od kardinála Pietra Gasparriho (*Praefatio ad Codex Iuris Ca-*

<sup>31</sup> Prostredníctvom tohto *motu proprio* pápež tiež zabezpečil zachovávanie nezmeneného a jednotného textu nového zákonníka, aby tak zabránil prenikaniu rôznych prídavkov či novôt do neho. Pápežské kongregácie na základe neho mohli vydávať nové, všeobecne záväzné zákony (*nova decreta generalia*) jedine v naozaj nevyhnutných prípadoch. Ak by kongregácia nedokázala vyriešiť určitý prípad v rámci určitého kánonu Kódexu, nový dekrét musel byť po pápežskom schválení ešte odovzdaný Komisii pre autentický výklad Kódexu. Táto komisia mala potom z takéhoto dekrétu vyhotoviť stručný text na spôsob kánonov Kódexu, ktorý mala pripojiť k príslušnému kánonu Kódexu, alebo pôvodný text nahradiť textom novým, alebo nový kánon vsunúť na vhodné miesto, označiac ho číslom predchádzajúceho kánonu, avšak zdvojene, značkou *bis, ter* atď. Takto mal byť zachovaný tiež pôvodný počet kánonov a číslovanie Kódexu. Pokiaľ by išlo o záležitosť, o ktorej Kódex mlčí, komisia mala stanoviť, na ktorom mieste má byť nový kánon alebo nové kánony do Kódexu vsunuté. Zmeny samozrejme nadobúdali platnosť až ich uverejnením v Aktoch Apoštolskej stolice. Porovnaj PEJŠKA, J.: *Cirkevní právo I. (Ústavní právo církevní)*. Semily : Nákladem vlastním, 1932, s. 38. V priebehu niekoľkých desiatok rokov od promulgácie Kódexu Apoštolská stolica vydala veľa nových predpisov, ktoré nie raz novelizovali kódexové predpisy. Avšak nikdy sa nerealizoval spomínaný postulát Benedikta XV. o zmene ustanovení v Kódexe v rámci jeho vydania. Dokonca nikdy nedošlo v nových vydaniach ani k vypusteniu zrušených slov v dotknutých kánonoch. V niektorých novších vydaniach bola umiestnená iba úvodná poznámka o neplatnosti ustanovenia, a to na vloženom alebo vpletenom lístku. Porovnaj MRKÝVKA, P. – VESELÁ, R.: *Vybrané otázky z dějin kanonického práva*. Brno : Masarykova univerzita, 1992, s. 50 – 51.

<sup>32</sup> PEJŠKA, J.: *Cirkevní právo I. (Ústavní právo církevní)*. Semily: Nákladem vlastním, 1932, s. 35. Táto kongregácia priamo stanovila, že Kódex má byť na katolíckych univerzitách vykladaný v rámci poradia jednotlivých kánonov, ako sú v Kódexe zoradené, spolu s podaním prehľadu historického vývoja jeho jednotlivých častí. Porovnaj BUŠEK, V.: *Učebnice dějin práva církevního I*. Praha : Všešrd, 1946, s. 106.

<sup>33</sup> Porovnaj MICHAL, J.: *Dějiny pramenů poznání kanonického práva s přihlédnutím k dějinám práva římského*. Praha : Ústřední církevní nakladatelství, 1967, s. 88.

nonici)<sup>34</sup>, apoštolskou konštitúciou *Providentissima Mater Ecclesia* z 27. mája 1917 a *motu proprio Cum Iuris Canonici Codicem* z 15. septembra 1917, obe od pápeža Benedikta XV. (1914 – 1922). Ďalej nasleduje vyznanie viery *Professio Catholicae Fidei*<sup>35</sup> a na jeho konci je uvedený analyticko-abecedný index.<sup>36</sup> Ešte v roku 1917 kardinál Pietro Gasparri spracoval nové vydanie Kódexu, ktoré bolo opatrené ním zostavenými poznámkami udávajúcimi pramene jednotlivých kánonov (*fontes*).<sup>37</sup>

Normatívny text kánonov Kódexu bol podľa vzoru justiniánskych Inštitúcií **rozdelený** do piatich kníh (*liber*).<sup>38</sup> Knihy sa ďalej delia na časti (*pars*),<sup>39</sup>

<sup>34</sup> V tomto úvode kardinál Gasparri uvádza okrem iného i stručné dejiny kánonického práva, s poukázaním na nevyhnutnosť kodifikácie kánonického práva a na celú genézu prác na Kódexe. Porovnaj Predhovor ku Kódexu kánonického práva z roku 1917 od Pietra Gasparriho.

<sup>35</sup> Pridané bolo vo forme, v akej bolo zostavené pápežom Piom IV. (1559 – 1565) a doplnené pápežom Piom IX. (1846 – 1878) pre potreby Prvého vatikánskeho koncilu (1869 – 1870). Porovnaj KASAN, J.: *Prameny cirkevního práva (Dějinný vývoj)*. Praha : Katedra historicko-právní na Římskokatolické Cyrilometodějské bohoslovecké fakultě, 1952, s. 43.

<sup>36</sup> Index obsahuje termíny z kánonického práva, ktoré boli v Kódexe použité. Porovnaj FILO, V.: *Kánonické právo (Úvod a prvá kniha)*. Bratislava : Rímskokatolícka bohoslovecká fakulta UK, 1997, s. 29.

<sup>37</sup> Tie poukazujú na to, odkiaľ pochádza text toho-ktorého kánonu a uvádzané sú na každej strane pod samotným textom. Prostredníctvom nich sú teda jasne udané pramene pre jednotlivé kánony, na základe ktorých bol ten-ktorý kánon zostavený s odkazom na kánony paralelné. Tieto poznámky spolu s Predhovorom kardinála Gasparriho je však nutné považovať za súkromné dielo. Porovnaj KRAJČÍ, J.: *Historické pramene a všeobecné normy cirkevního práva*. Banská Bystrica : UMB PF, 1997, s. 12. Pietro Gasparri napokon väčšinu aktov, ktoré mu slúžili ako pramene pri zostavovaní Kódexu kánonického práva, vydal v roku 1923 vo svojej zbierke, pozostávajúcej z deviatich zväzkov, známej ako *Codicis Iuris Canonici Fontes*. Porovnaj BUŠEK, V.: *Učebnice dějin práva církevního I*. Praha : Věšhrd, 1946, s. 101.

<sup>38</sup> V podstate sa tak svojou systematikou vrátil až k rímskemu právníkovi Gaiovi do 2. storočia po Kr. Podľa Hrdinu bola prvá kniha Kódexu koncipovaná ako všeobecná časť zákonníka, zrejme pod vplyvom nemeckého BGB. Nový Kódex kánonického práva z roku 1983 však túto systematiku opustil a materiál rozdelil do siedmich kníh. Porovnaj HRDINA, A.: *Kánonické právo*. Praha : EUROLEX BOHEMIA, 2002, s. 42, 54. Okrem justiniánskych Inštitúcií však na tento zákonník vplývala i ďalšia zbierka usporiadaná podľa rovnakej systematiky. Máme na mysli *Institutiones Iuris Canonici*, ktorú zostavil v roku 1563 profesor Ján Pavol Lancellotti z Perugie († 1590). Tá prispela najmä k vecnému usporiadaniu kánonov Kódexu podľa racionálnej, až matematickej štruktúry, ktorú sformuloval práve spomínaný autor. Porovnaj KAŠNÝ, J.: Metoda v kanonickém právu. In: *Revue církevního práva* 1/07, Praha : Společnost pro církevní právo, s. 18.

časti na oddiely (*sectio*), oddiely na tituly (*titulus*) (celkovo 107), tituly na kapitoly (*caput*), a tie na články (*articulus*). Samotný text sa delí na kánony, a tie sa ešte môžu deliť na paragrafy a body.

**Systematika** Kódexu vyzerá nasledovne:

- I. liber: NORMAE GENERALES (1. tit.: De legibus ecclesiasticis; 2. tit.: De consuetudine; 3. tit.: De temporis supputatione; 4. tit.: De rescriptis; 5. tit.: De privilegiis; 6. tit.: De dispensationibus).<sup>40</sup>
- II. liber: DE PERSONIS (Pars I. De Clericis; Pars II. De religiosis; Pars III. De laicis).<sup>41</sup>
- III. liber: DE REBUS (Pars I. De sacramentis; Pars II. De locis et temporibus sacris; Pars III. De cultu divino; Pars IV. De magisterio ecclesiastico; Pars V. De beneficiis aliisque institutis ecclesiasticis non collegialibus; Pars VI. De bonis Ecclesiae temporalibus).<sup>42</sup>
- IV. liber: DE PROCESSIBUS (Pars I. De iudiciis; Pars II. De causis beatificationis Servorum Dei et canonizationis Beatorum; Pars III. De modo procedendi in nonnullis expediendis negotiis vel sanctionibus poenalibus applicandis).<sup>43</sup>
- V. liber: DE DELICTIS ET POENIS (Pars I. De delictis; Pars II. De poenis; Pars III. De poenis in singular delicta).<sup>44</sup>

Kódex pozostával spolu z 2 414 kánonov, text bol **latinský** a nesmel byť bez výslovného povolenia Svätej stolice prekladaný.<sup>45</sup> Latinčina tohto zákon-

<sup>39</sup> Okrem prvej sa na časti delia všetky ostatné knihy. Jednotlivé časti sú označené rubrikou, ktorá vyjadruje stručnou vetou obsah celej časti.

<sup>40</sup> I. kniha: VŠEOBECNÉ NORMY (1. titul: O cirkevných zákonoch; 2. titul: O zvykoch; 3. titul: O počítaní času; 4. titul: Reskripty; 5. titul: O privilégiách; 6. titul: O dišpenzoch).

<sup>41</sup> II. kniha: O OSOBÁCH (1. časť: O klerikoch; 2. časť: O rehoľníkoch; 3. časť: O laikoch).

<sup>42</sup> III. kniha: O VECIACH (1. časť: O sviatostiach; 2. časť: O posvätných miestach a posvätných obdobiach; 3. časť: O Božom kulte; 4. časť: O cirkevnom magistériu; 5. časť: O beneficiách a iných nekolégiových cirkevných inštitúciách; 6. časť: O časných majetkoch Cirkvi).

<sup>43</sup> IV. kniha: O PROCESCH (1. časť: O súdoch; 2. časť: O kauzách beatifikácie Božích služobníkov a kanonizácie blahoslavených; 3. časť: O spôsobe postupu pri vybavovaní niektorých záležitostí alebo pri používaní trestných sankcií).

<sup>44</sup> V. kniha: O DELIKTOCH A TRESTOCH (1. časť: O deliktoch; 2. časť: O trestoch; 3. časť: O trestoch za jednotlivé delikty).

<sup>45</sup> Michal priamo uvádza, že získanie dovoľenia k vydaniu Kódexu bolo možné dosiahnuť pomerne ľahko, čo sa ale vôbec nedalo povedať o získaní dovoľenia k jeho prekladu do iného jazyka. Porovnaj MICHAL, J.: *Dějiny pramenů poznání kano-nického práva s přihlédnutím k dějinám práva římského*. Praha : Ústřední církevní nakladatelství, 1967, s. 85.

nika je skutočne jednoduchá, jasná a dôstojne vyjadrujúca posvätné zákony.<sup>46</sup> V prvom vydaní bolo ku Kódexu ešte pripojených osem starších konštitúcií (od Pavla III. z roku 1537 až po Pia X. z roku 1904) nazvaných ako „*documenta*“.<sup>47</sup>

Nový zákonník obsahovo síce nadväzoval na predchádzajúce právo, avšak do kánonickej legislatívy priniesol tiež **novú metódu**. Pred prijatím Kódexu boli obyčajne nové cirkevnoprávne normy jednoducho pridávané, najčastejšie do súkromných zbierok cirkevného práva, k už platným kánonom. Kódex kánonického práva však všetky dovtedy platné zákony zrušil a sám zostal jedinou platnou úradnou zbierkou univerzálneho kánonického práva Latinskej cirkvi. Je teda celkom zrejmé, že tento spôsob legislatívy nadväzoval na skúsenosti moderných občianskoprávných kodifikácií v Európe v priebehu 19. storočia.<sup>48</sup> Aj z tohto dôvodu nemôžeme hovoriť o prvom Kódexe kánonického práva ako o zbierke či kompilácii. Kodifikácia totiž upravila platné normy podľa potrieb doby, a taktiež vylúčila zákony predtým zrušené.<sup>49</sup>

<sup>46</sup> Porovnaj FILO, V.: *Kánonické právo (Úvod a prvá kniha)*. Bratislava : Rímskokatolícka bohoslovecká fakulta UK, 1997, s. 29. Kódexu však niektorí autori od začiatku vyčítali predovšetkým nejednotnosť používaných pojmov. Na označenie jednej veci bolo totiž viackrát použitých viacero odlišných odborných výrazov. Porovnaj GEROSA, L.: *Právo Cirkvi*. Prešov : Petra, 2005, s. 64.

<sup>47</sup> Tri z nich sa týkali voľby pápeža, tri manželského práva, jedna farského konkurzu a jedna mala neprávnickú povahu. Konkrétne išlo o tieto apoštolské konštitúcie: *Vacante Sede Apostolica* Pia X. z 25. decembra 1904, *Commissum Nobis* Pia X. z 20. januára 1904, *Praedecessores Nostri* Leva XIII. z 24. mája 1882, *Altitudo* Pavla III. z 1. júna 1537, *Romani Pontificis* Pia V. z 2. augusta 1571, *Populis* Gregora XIII. z 25. januára 1585, *Cum Illud* Benedikta XIV. zo 14. decembra 1742 a *Sacramentum Poenitentiae* Benedikta XIV. z 1. mája 1741. Porovnaj MICHAL, J.: *Dějiny pramenů poznání kanonického práva s přihlédnutím k dějinám práva římského*. Praha : Ústřední církevní nakladatelství, 1967, s. 88. Neskôršie boli k týmto dokumentom pápežmi pripojené ďalšie apoštolské konštitúcie. Konkrétne išlo o: *motu proprio* Pia XI. *Cum Proxime* z 1. marca 1922, apoštolskú konštitúciu Pia XII. *Vacantis Apostolicae Sedis* z 8. decembra 1945 a z 5. septembra 1962 *motu proprio* Jána XXIII. *Summi Pontificis Electio*. Po pridání spomínanej predposlednej apoštolskej konštitúcie došlo tiež k novému usporiadaniu a zlúčeniu týchto dokumentov a ich počet sa tak znížil na šesť. Porovnaj MICHAL, J.: Úvod k Překladu Kodexu kanonického práva. In: KOP, F.: *Překlad Kodexu kanonického práva*, I. – III., Text komise pro překlad Kodexu při Cyrilometodějské bohoslovecké fakultě v Praze, pobočce v Olomouci, Olomouc, 1968/69.

<sup>48</sup> Porovnaj KAŠNÝ, J.: Metoda v kanonickém právu. In: *Revue církevního práva* 1/07, Praha: Společnost pro církevní právo, s. 18.

<sup>49</sup> Porovnaj KASAN, J.: *Prameny církevního práva (Dějinný vývoj)*. Praha : Katedra historicko-právní na Římskokatolické Cyrilometodějské bohoslovecké fakultě, 1952, s. 42.

#### 4. Názory na prijatie Kódexu a jeho opodstatnenosť

Ihneď po objavení sa prvých myšlienok na kodifikáciu kánonického práva, a najmä po jej ohlásení v roku 1904, začali sa ozývať mnohé hlasy nesúhlasiace s týmto krokom, vyhlasujúc, že kodifikácia v prípade kánonického práva nie je jednoducho vhodná. Kým niektorí sa odvolávali na históriu katolíckej cirkvi a na nenáležitosť kodifikácie,<sup>50</sup> iní považovali vytvorenie kvalitného jednotného uceleného kódexu za nemožné. **Najviac nepriateľov** mala kodifikácia najmä v radoch odborníkov zaoberajúcich sa kánonickým právom alebo históriou katolíckej cirkvi.

Kódex vo svojej výslednej podobe úplne mlčal o pomere cirkvi k štátom, vyplývalo z neho zvýšenie moci biskupov a znamenal tiež víťazstvo pápežského centralizmu.<sup>51</sup> A práve **centralistické tendencie**, spolu s jeho metodologickými zásadami a systematikou boli na tomto zákonníku najčastejšie kritizovanými. Na **metodológii** Kódexu kritikom najviac prekážala skutočnosť, že zákonodarca dopustil vo výslednom texte značný nesúlad medzi históriou a platným právom. Kódex totiž síce formálne zrušil predchádzajúce zbierky, no predsa značná časť staršieho práva (854 kánonov) sa v ňom nachádzala bez akéhokoľvek odkazu na staršie pramene. Z pohľadu **systematiky** kritikom zasa najviac prekážala aplikácia klasického rímskoprávného trojdelenia vychádzajúceho z justiniánskych Inštitúcií (*personae – res – actiones*) na tento zákonník.<sup>52</sup> Niektorí kánonisti Kódexu potom zase vyčítali **socio-filozofické chápanie právne dokonalej spoločnosti**, čím mal tento zákonník z kánonického práva urobiť výlučne právo duchovenstva.<sup>53</sup> Po dokončení prác a promulgácii Kódexu sa zase objavili hlasy, ktoré tvrdili, že nové právo bolo partikulárnym cirkvám nanútené spôsobom absolutisticko-monarchickým, bez rešpektovania potrieb jednotlivých provincií. Títo kritici však akoby zabúdali na skutočnosť, že vplyv na konečnú podobu Kódexu bol

<sup>50</sup> Podľa niektorých autorov dokonca samotná kodifikácia ohrozovala kánonické právo, ktoré je vo svojej prirodzenosti slobodné od akéhokoľvek formalizmu.

Porovnaj GEROSA, L.: *Právo Cirkvi*. Prešov : Petra, 2005, s. 63.

<sup>51</sup> BUŠEK, V.: *Učebnice dějin práva církevního I*. Praha : Všeherd, 1946, s. 106.

<sup>52</sup> Je však úplne zřejmé, že rímskoprávna tradícia mala v kánonickom práve svoje miesto, čo dokazuje množstvo historických zbierok cirkevného práva zostavených práve podľa tohto kľúča. Tradičným argumentom používaným kritikmi bolo predovšetkým zaradenie sviatostí do časti *De rebus*, a teda k veciam. Podľa nich sa totiž takýmto spôsobom opomína duchovný rozmer cirkvi, a predovšetkým dochádza k málo výstižnému vyjadreniu vzájomného zväzku medzi kánonickým zákonodarstvom a tajomstvom cirkvi. Porovnaj GEROSA, L.: *Právo Cirkvi*. Prešov : Petra, 2005, s. 64 – 65.

<sup>53</sup> Porovnaj GEROSA, L.: *Právo Cirkvi*. Prešov : Petra, 2005, s. 65.

umožnený skutočne všetkým cirkevným hodnostárom, a jedine laici boli z tohto procesu vylúčení.

Komisia zostavujúca Kódex odvieďla skutočne výbornú prácu, avšak treba povedať, že obrovskú zásluhu na tomto zákonníku nesie aj Prvý vatikánsky koncil (1869 – 1870). Jeho schéma o disciplíne v cirkvi bola totiž kodifikačnou komisiou pri tvorbe tohto zákonníka všemožne rešpektovaná.<sup>54</sup> Prvý Kódex kánonického práva bol v porovnaní s rozsiahlosťou skoršieho práva skutočne stručný a pokrýval pritom všetky dôležité oblasti kánonického práva. Na druhej strane sa však veľmi skoro po jeho prijatí ukázalo, že neobsahuje potrebné mechanizmy a možnosti na ďalší právny vývoj. Kódex tak od začiatku pôsobil **strnulým a skameneným dojmom**, čo sa neskôr prejavilo i v praxi. Kódex takto nemohol vyhovovať právnenému životu kresťanstva v 20. storočí, ktoré bolo plné neustálych zmien.<sup>55</sup> Z dôvodu uľahčenia práce a právnej istoty sa kánonisti po jeho prijatí zameriavali viac na vykladanie jeho kánonov, na dejiny a vývoj niektorých právnych inštitútov, a neprejavovali takmer nijaké snahy smerujúce k legislatívnym zmenám a prispôbovaniu Kódexu aktuálnemu vývoju kresťanskej spoločnosti.<sup>56</sup>

### Záver

Napriek niektorým oprávneným výhradám voči prvému Kódexu kánonického práva môžeme s odstupom takmer sto rokov od jeho promulgácie konštatovať, že kodifikácia kánonického práva bola v tomto prípade skutočne namieste. Aj keď totiž katolícka cirkev stojí na pevných a nemenných dogmách, ide v prvom rade o živé spoločenstvo, ktoré sa ako každé iné postupne **vyvíja a zdokonaľuje**.<sup>57</sup> Kánonické právo už veľmi dlhú dobu potrebovalo kodifikáciu, ktorá by vytvorila jasný systém, vyčistila ho a v záujme právnej istoty jednoznačne stanovila práva a povinnosti veriacich v stručných kánonoch. Aj napriek viacerým kritickým hlasom tak bol nový Kódex väčšinou odborníkov prijatý viac než dobre. Jeho význam a dôležitosť napokon spočívali predovšetkým v skutočnosti, že v jeho prípade nešlo len o zbierku doku-

<sup>54</sup> Porovnaj PEJŠKA, J.: *Cirkevní právo I. (Ústavní právo církevní)*. Semily : Nakladem vlastním, 1932, s. 35 – 36.

<sup>55</sup> Porovnaj KAŠNÝ, J.: *Metoda v kanonickém právu*. In: *Revue církevního práva* 1/07, Praha : Společnost pro církevní právo, s. 19.

<sup>56</sup> Porovnaj PAŠEK, J.: *Mezi dvěma Kodexy*. In: *Teologické studie, Litera slovem oživená, Sborník semináře v Hradci Králové r. 1984*, Praha : Česká katolická Charita, 1985, s. 34.

<sup>57</sup> Porovnaj MRKÝVKA, P. – VESELÁ, R.: *Vybrané otázky z dějin kanonického práva*. Brno : Masarykova univerzita, 1992, s. 50.

mentov, ale o stručne, jasne a v logickom poriadku usporiadané praktické abstraktné právne normy.<sup>58</sup>

Aj keď v súčasnosti predstavuje hlavný normatívny text pre Latinskú cirkev Kódex kánonického práva z roku 1983, nemôžeme ešte ani dnes označiť predchádzajúci Kódex výlučne za históriu. Vzťahy, ktoré vznikli za platnosti Kódexu kánonického práva z roku 1917, sa totiž stále posudzujú podľa jeho ustanovení. Ak by sme mali uviesť všeobecnú charakteristiku prvého *Codex Iuris Canonici*, ten predstavoval úradný, autentický, jednotný, univerzálny a výlučný zákonník vzťahujúci sa na Latinskú cirkev,<sup>59</sup> ktorý **platil plných šesťdesiatšesť rokov** – od roku 1917 do roku 1983. S odstupom času môžeme skonštatovať, že tento Kódex priniesol do katolíckej cirkvi veľkú a hlbokú zmenu, a že jeho vedeckosť a právnická hodnota je ešte aj dnes všeobecne uznávaná.<sup>60</sup>

**Recenzent:** prof. JUDr. Peter Mosný, CSc.

**VLADÁR, Vojtech: The Codification of Law of Latin Church.** HISTORIA ET THEORIA IURIS, Vol. 1, 2009, No. 2, p. 92 – 106.

The period of codified law in Canon Law begins with the promulgation of first Code of Canon Law in the year 1917. The legal system of Catholic Church had remained in uncoded form practically until that time since the establishment of Church Law in the 1<sup>st</sup> century after Christ. By the codification of Canon Law the highest church legislator pursued especially the aim to gather up the scattered norms from the various private or official collections and its new expression in logical systematization and in short canons into one complex legal text. The main goal of this article is to point out the process of codification of Canon Law of Latin Church as a legacy of First Vatican Council expressed in the first Code of Canon Law from the year 1917.

---

<sup>58</sup> Porovnaj FILO, V.: *Kánonické právo (Úvod a prvá kniha)*. Bratislava : Rímsko-katolícka bohoslovecká fakulta UK, 1997, s. 29.

<sup>59</sup> KRAJČI, J.: *Historické pramene a všeobecné normy cirkevného práva*. Banská Bystrica : UMB PF, 1997, s. 13.

<sup>60</sup> Porovnaj FILO, V.: *Kánonické právo (Úvod a prvá kniha)*. Bratislava : Rímsko-katolícka bohoslovecká fakulta UK, 1997, s. 28 – 29.